

Seniorer og frivillig arbeid – i et folkehelseperspektiv

Forfatter

Siw Hagelin

Bakgrunn

Aktive eldre er et av satsingsområdene for den nye folkehelsemeldingen som skal legges frem våren 2015. Her signaliserer regjeringen et ønske om å legge til rette for at flere eldre kan være aktive i samfunnslivet. Frivillighet og frivillig arbeid kan være en vei til aktiv aldring. I europeisk sammenheng skiller de nordiske landene seg ut gjennom å ha en stor frivillig sektor, ikke minst i Norge, som er i verdenstoppen når det gjelder frivillig innsats. Fra politisk hold er det bred enighet om behovet for økt satsing på frivillighet, og frivillig sektor blir betraktet som en mulig ressurs som kan være med på å løse ulike problemer i vårt velferdssamfunn. Samtidig er det en økende forståelse for at frivillig arbeid har betydning for folkehelsen, noe som gjenspeiler seg i folkehelsemeldingen «God helse – felles ansvar». Her fremgår det at regjeringen ønsker å utvikle samarbeidet med frivillig sektor ved å sette deltakelse, medvirkning og sosial inkludering på dagsordenen i det lokale folkehelsearbeidet.

Samtidig har deltakelse i frivillig arbeid sammenheng med sosiale ulikheter. Det er sosiale forskjeller mellom de som deltar i organisasjonslivet og de som ikke gjør det. Utviklingstrekkene i frivillig sektor viser at det i større grad er de ressurssterke som deltar i frivillig arbeid, mens lavstatusgrupper har en mindre deltakelse.

Mål og metode

Studien drøfter forebyggende og helsefremmende faktorer ved frivillig arbeid for seniorer som kan ha betydning for det strategiske folkehelsearbeidet. Utgangspunktet er at frivillig deltakelse må betraktes som en sosial helsedeterminant, og kan bidra til å redusere sosiale ulikheter blant seniorer. Kommunene har en viktig rolle når det gjelder å stimulere til økt frivillig innsats.

Basert på en kvalitativ undersøkelse med nøkkelpersoner som arbeider med frivillige seniorer i Asker, argumenterer studien for hvorfor en kommune gjennom sin frivillighetspolitikk bør sikre at flest mulige seniorer inkluderes i frivillig arbeid.

Gjennom å ta utgangspunkt i dagens vilkår for seniorer i frivillig arbeid ble søkelyset rettet mot Asker kommune sitt strategiske planarbeid som skal legge til rette for denne målgruppen.

Resultater

Resultatene fra studien viser at informantenes kjennskap til kommunens frivillighetspolitikk varierer, og de har en ulik oppfatning av samarbeidet mellom kommunen og frivillig sektor. Det er mange muligheter i Asker for seniorer som ønsker å gjøre en frivillig innsats, men det er en stor andel som ikke ønsker å forplikte seg. Resultatene viser også at frivillig arbeid gir tilgang til sosiale nettverk, men samtidig er tilknytning til sosiale nettverk en viktig forutsetning for deltakelse i frivillig arbeid. Seniorer som deltar i frivillig arbeid vil ha en større mulighet for å oppleve sosial støtte, og dermed ha økt sannsynlighet for bedre helse fremfor de som står utenfor. Dermed viser funnene i undersøkelsen nærmest et paradoks i frivilligheten; å delta i frivillig arbeid bidrar til sosialt nettverk, men for å komme inn i frivilligheten er man avhengig av sosialt nettverk. Rekruttering til frivillig arbeid skjer i de sosiale nettverkene, og da faller ofte personer fra utsatte grupper utenfor. Her er det viktig å være oppmerksom på «gradientutfordringen» (sosiale ulikheter som danner mønster av en gradient gjennom hele befolkningen).

Konklusjon

Studien konkluderer med at tiltak for å fremme frivillighet i Asker kommunes ikke når frem til seniorer som ikke deltar i frivillig arbeid. Dersom kommunen skal lykkes med å inkludere flest mulig seniorer i frivillig arbeid, er vektlegging av medvirkning og samordninger av interesser i planarbeid og beslutninger av stor betydning. Kommunikativ planlegging og etablering av partnerskap med frivillige organisasjoner og andre aktører kan bidra til at man i fellesskap forsøker å finne løsninger.